

Schwitters' Reichardt-Schwertschlag

In het artikel 'What's in a name?' op de website actuart.nl vertelt Joke Reichardt, gastauteur in De Balk 8, over haar vondst van een collage van Kurt Schwitters in het Museum of Modern Art (MoMa) in New York, waarop een strookje geplakt zit met de tekst: Reichardt-Schwertschlag. Ze kwam er echter niet achter waar de naam op het kunstwerk vandaan komt of wat de betekenis ervan is. In dat soort situaties is De Balk niet te beroerd mee te helpen zoeken. Over welk werk van Schwitters hebben we het hier? Even een citaat uit het artikel:

DER WEIHNACHTSMANN

“De collage Santa Claus of Der Weihnachtsmann zoals de originele Duitse titel luidt, bestaat uit een

groot aantal snippers papier op, over en naast elkaar geplakt. De snippers hebben verschillende dessins, kleuren en structuren. Het kunnen stukjes behang, karton, krantenpapier of tijdschriftpagina's zijn. Enkele snippers zijn bedrukt of met hand beschreven, maar hiervan zien we slechts fragmenten. Matte bruine en grijsachtige kleuren overheersen. Aan de linker onderkant van het werk zijn onder elkaar twee strookjes papier geplakt. Het bovenste is wit van kleur en bevat de in bruine letters getypte tekst Reichardt-Schwertschlag. Daaronder, buiten de eigenlijke collage, plakt een stukje bruin papier met in zwarte gotische letters Der Weihnachtsmann.

Hieronder heeft Schwitters het werk gesigneerd: K. Schwitters 22.”

Bekend is dat Schwitters vanalles in zijn collages gebruikte, zelfs dingen die hij op straat vond. Toch is er wel *iets* over Reichardt-Schwertschlag te zeggen. Zo is het uitgesloten dat het hier om een geografische naam gaat, want die bestaat eenvoudigweg niet. Schwertschlag betekent een ridderslag, wat op een geridderde Reichardt zou kunnen duiden, maar door het verbindingsstreepje ligt een combinatie van twee familienamen meer voor de hand. Reichardt is als naam in Duitsland wijdverspreid, in 2002 kwam de naam ruim 3.000 keer voor. Schwertschlag daarentegen is een zeldzaamheid, want die komt in de hele wereld maar tien keer voor. In Duitsland maar in twee gebieden. Deze informatie is eenvoudig te vinden op de genealogiewebsite wiki-de.genealogy.net.

De vraag is dus: zou er wellicht ooit een man met de familienaam Reichardt met een vrouw uit de familie Schwertschlag zijn getrouwd, waardoor iemand de naam Reichardt-Schwertschlag als (meisjes)naam zou hebben gekregen? Dus maar eens op zoek naar registers waarin zowel de ene naam als de andere voorkomt. En verdraaid, daar komt wat uit de bus. In het dorpje H6chstd6t an der Donau (ten noordwesten van M6nchen, 6.700 inwoners) is zowel een Reichardt als een Schwertschlag te vinden (Bayerischer Landesverein f6r Familienkunde, registernummer DEU-89420). Een kans op een huwelijk tussen de twee families is in een klein dorp is zeker aanwezig, maar daarvoor zou een bezoek moeten worden gebracht aan het bevolkingsregister aldaar. Schwitters woonde in 1922 in Hannover, dat ligt een eind van H6chstd6t an der Donau vandaan. Zou hij er ooit in de buurt zijn geweest? Volgens de zeer gedetailleerde biografie te vinden bij de Schwitters Stiftung reisde hij veel, maar niet naar steden in de buurt van het dorp, dus dat biedt helaas geen aanknopingspunt. Dat hij echter bekend zal zijn geweest met de uitzonderlijkheid van de naam ligt wel voor de hand.